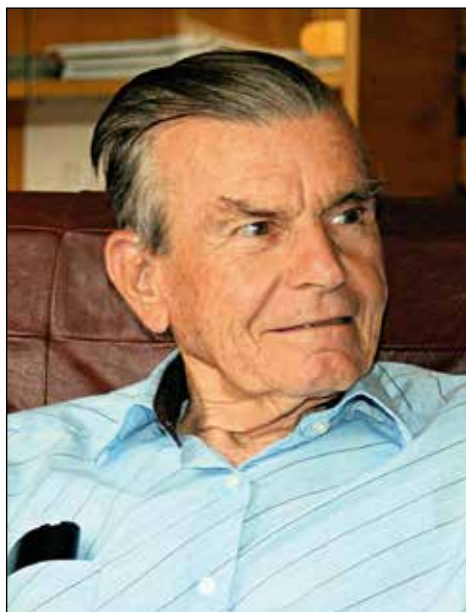

90-letnica misijonarja Jožeta Rovtarja

(1927–)

Marija Gasser

Jože Rovtar ob svoji 80-letnici.

Zgodba o človeku, ki je svoje življenje podaril za vzgojo in pomoč drugim

"Misijoni niso nekaj novega. Že pred drugo svetovno vojno smo imeli slovenske misijonarje v Bengaliji v Indiji. V Ljubljani so jezuiti izdajali revijo Glasnik Srca Jezusovega s priložo Bengalski misijonar. Po vojni je bila ukinjena. Ko pa se je p. Radko Rudež odločil, da bi šel v misijone, so mu v Rimu svetovali, naj gre v Zambijo, kjer so že bili poljski, češki in slovaški misijonarji jezuiti, ki nujno potrebujejo pomoč. Z Indijo pa so bile pretrgane vse zveze, čeprav je bilo tam še nekaj slovenskih in hrvaških jezuitov."¹ - "Kolikor vem, je Indija prepovedala vstop krščanskim misijonarjem; so pa dandanes indijski jezuiti med najštevilčnejšimi na svetu."² Pravo bogastvo so ljudje, ki so v življenju naredili velike ko-

rake, saj so živeli za ljudi. Pri Žimantovih v Topoljah sem slučajno izvedela za njihovega brata Jožeta, misijonarja v Zambiji. Možnost srečanja z njim se mi je ponudila preko p. Franca Kejžarja, jezuita, po rodu Soričana. Veliko spoštovanje veje do človeka, ki je svoje življenje posvetil dobroti in življenju za druge. Za to pot se je odločil mlad, poln upov in načrtov. Letos, ob prvih pomladnih dneh, 22. marca, je br. Jože Rovtar praznoval velik jubilej, 90 let.

Br. Jože je skromen, tih in sprva zadržan. Kmalu pa odkriješ, da se za tem skriva vedrina, optimizem, volja in neizmerno veselje do življenja. Težko gredo besede z jezika le, če se dotikajo samo njega. Čeprav je njegova življenjska pot izjemno bogata, se br. Jože z ničemer ne hvali in ne leporeči. Je velik človek, z velikimi dejanji in veliko skromnosti. Pripovedoval je o Zambiji, o delu misijonarja, o misijonskih središčih in delih, ki so jih opravili misijonarji, kratka, o poslanstvu, ki si ga mi, ki smo vpeti v ta materialni svet, težko predstavljamo.

O njegovem otroštvu sem v njihovi rojstni hiši (pri Žimantu v Topoljah) povprašala njegovo sestro Francko (1928) in brata Ludvika (1930). Br. Jože je otroška leta in mladost preživel v zelo lepi vasi, v Topoljah v Selški dolini. Vaščani so in so bili izjemno povezani med seboj, živijo v sožitju. Topolje so

še danes trdna podeželska idilična vas enajstih hiš, kjer je bilo v preteklosti treba vse poti premagovati peš. Tja in nazaj, kar je za današnji čas težko razumljivo oz. nerazumljivo.

Danes g. Jože živi med svojimi brati in patri jezuiti v Dravljah v Ljubljani. Živi in je še vedno dejaven v živi cerkveni skupnosti. Tu še vedno, kolikor more, ureja vrt. Kot pravi p. Franc Kejžar, drevja seveda ne obrezuje in s kosilnico ne kosi, za vse drugo – zelenjavo, rože in podobno – pa še vedno skrbi sam. Še vedno je zelo spreten. V času mojega obiska je pripravil jedilnico za vse, ki so vključeni v to skupnost. Njegov spomin je izjemno čil, le malce slabo sliši.

V vrtu in vrtnarjenju je užival dobrušen del svojega življenja. Verjetno je to ljubezen do vrta in zemlje prinesel iz rodniških Topolj. Čeprav je zima, je okrog in okrog draveljskega doma opaziti speče vrtnice, ki čakajo spomladanskega prebujenja.

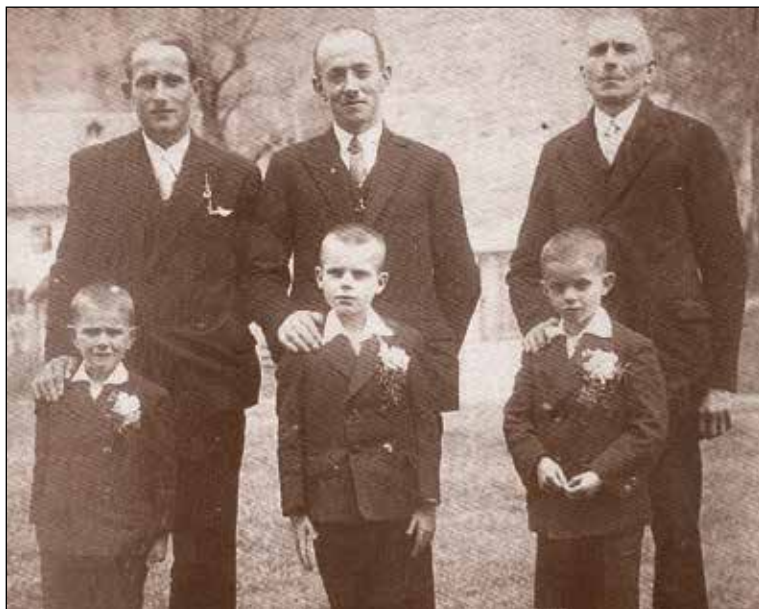
Spomini iz otroštva

Spomin iz otroštva je spomin na trdno, ljubečo družino z brati in sestrami v skromnosti, veri in ljubezni.

Jože Rovtar se je rodil 22. 3. 1927 v Topoljah v Selški dolini (župnija Selca nad Škofjo Loko) kot

Rovtarjeva družina leta 1929, Jože kot najmlajši desno. Mati Rozalija (1884–1977) pestuje Francko (1928–). Oče Jakob Rovtar (1889–1977) in desno mali Jože (1927–), za njim Francelj (1921–1944), zadaj Mici (1919–2012), Janez (1922–1986), ob materi levo Jaka (1925–). Foto: arhiv Ludvika Rovtarja (1930–)

Jože pri birmi leta 1935.
Foto: arhiv Ludvika
Rovtarja (1930-)

peti otrok Jakoba Rovtarja (1889–1977) in Rozalije (1884–1977), rojene Megušar. V družini je bilo pet fantov in dve dekleti. Osnovno šolo je obiskoval šest let v Selcih in eno leto v Slomškovem zavodu v Ljubljani na klasični gimnaziji, ki sta jo obiskovala skupaj s sosedom Jankom Kokaljem (1926–). Želela sta postati duhovnika. Vojna je to odločitev in željo sicer preprečila, a br. Jože je vendarle našel srečo v

misijonskem delovanju. Po nemški okupaciji je ostal doma na kmetiji.³

Sestra se spominja, kako je bilo, ko so se leta 1942 vozili s kolesi: "Jože je na kolesu vozil Cilko Kokalj – Blažovčevo, pri tem pa sta se zaletela s Cenetom Šolarjem – Sorškovim. Jože je zlomil nogo. Na 'lojtri' so ga nesli v Dolenjo vas, od tam pa ga je Bened'k iz Železnikov odpeljal na Golnik. Bened'ku so pustili

Družina Rovtar
leta 1935.
Zadaj od leve:
Janez (1922–1986),
Mici (1919–2012),
Jaka, (1925–). Spredaj
od leve: Ludvik (1930–),
Jože (1927–), oče Jakob
(1889–1977), mati
Rozalija (1884–1977),
Francelj (1921–1944),
Francka (1928–).
Foto: arhiv Francke
Rovtar (1928–) in
Ludvika Rovtarja
(1930–)

avtomobil, da je lahko vozil dr. Strnadovo, vzeli pa so mu šest avtobusov, ki jih je imel že pred vojno. Jože je doma povedal pesmico, ki jo je na Golniku spesnil njegov sotrpin v sobi: "Golniku slava in pa čast, komur margarina bila je mast. Zato v verzih vam povem, da ohrani se ljudem." Dolgo je šepal, še dlje pa se je delal, da šepa. To mu je prišlo zelo prav, ko so ga poskusili mobilizirati partizani. Ko so slednji prišli, je Jože pletel za pečjo. Ker je nato težko zlezel s peči, so videli, da res ni sposoben za partizansko vojsko.⁴ Leta 1945, po rušitvi postojanke na Svetem Križu, se je skupaj s fanti iz domače vasi ter iz okoliških krajev umaknil v Škofjo Loko, natančneje v Žabnico, kjer so bili v neki prazni, kmečki hiši. Doma se niso več počutili varne. Spomni se, da so nekega popoldneva v bližnjem potoku lovili ribe in da so za praznik šli v cerkev. Tu, v opuščeni hiši, so se zadrževali vsi ti fantje iz Selške in tudi nekateri iz Poljanske doline, ki so se v februarju pridružili domobrancem v Žabnici. Takoj po končani vojni, na praznik vnebohoda,⁵ so se umaknili na Koroško, kamor so šli peš čez Ljubelj. Pred Trzičem so čakali en dan. Proti Ljubelju so se valile kolone beguncev iz Ljubljane, ponovno se je kolona ustavila pri tunelu. Vseповsod so bili partizani. Pozneje so jih spustili čez mejo, nastanili so se v šotorih v Vetrinju. Neka-

teri so od tu pobegnili. Čez dva tedna so jih po dogovoru z Angleži poslali nazaj v Škofjo Loko. Brat Ludvik pove: "Bal sem se, da me bodo na koncu vojne mobilizirali partizani, zato sem bil pri teti v Kranju. Bil sem zelo mlad. Po končani vojni, 9. maja 1945, sem se s kolesom odpravil domov, v Bitnjah pa sem srečal brata Jožeta, in sva šla skupaj na Koroško. Nisva bila ves čas skupaj. S seboj sem imel le aktovko in kolo. Prvo noč smo prespali na seniku. 11. in 12. maja 1945 so partizani začeli streljati, uničeni so bili vozovi s hrano in imetjem, ki so jih žabniški begunci peljali s seboj. Tri dni je bila cesta polna beguncev različnih narodnosti: srbske, kosovske. Najprej se je predor zaprl, potem pa je prišla neka vojska, 'četniška edinica', ki je opravila s stražo, in predor je bil spet odprt. Pri Dravskem mostu so bili Angleži. Begunci, ki so imeli orožje, so ga morali odložiti. Potem pa smo bili nekaj časa v Vetrinju. Bali smo se, ko so nam rekli, da gremo nazaj. Rekli so nam, da nas bodo peljali v Italijo. 28. 5. 1945 smo morali na tovarnjake, s katerimi so nas peljali v Šentjakob na železniško postajo. Bilo nas je veliko. S Koroške so nas pripeljali do Trate v Škofji Loki, od koder smo šli peš na škofjeloški grad. Ko smo izstopali z vlaka, so nas brcali. Če si bil malo bolj spreten in če je stražar malo zamudil z brcanjem, si jo dobro

Družina Rovtar leta 1940.

Zadaj od leve:

Mici (1919–2012),
Janez (1922–1986),
Francelj (1921–1944),
Jaka (1925–),
Francka (1928–).

Spredaj od leve:

Jože (1927–),
mati Rozalija (1884–1977),
oče Jakob (1889–1977),
Ludvik (1930–).

Foto: arhiv Francke Rovtar (1928–) in Ludvika Rovtarja (1930–)

odnesel. Na gradu smo bili slabo hranjeni. Mene so izpustili 10. 6. 1945. Na izhodu iz Škofje Loke je bila kontrola. Domov sem šel po Jablenovci. Pod Topoljami sem srečal očeta, ki je kosil. Ni pričakoval, da se bom vrnil domov. Nič in nikoli nismo govorili o tem, kaj se je dogajalo na škofjeloškem gradu. To je bil neizgovorjen ukaz, o tem se ni nič govorilo. Z bratom nisva bila ves čas skupaj. Pozneje se je brat Janez vrnil iz ruskega ujetništva in ga mama ni prepoznala. Čeprav je bil v ruskem ujetništvu, je pozneje moral polno služiti vojaški rok.¹⁶ Do 15. junija 1945 je bil br. Jože zaprt z ostalimi na škofjeloškem gradu, v glavnem s fanti iz okoliških vasi: iz Dolenje vasi, s Praprotna, z Bukovice, iz Bukovščice. Njega niti niso zasliševali. Mladi so bili zaprti skupaj, niso imeli stika s starejšimi. Tudi s sosedom Jankom nista bila skupaj. Zaprt je bil v zgornjih nadstropjih, kjer je bilo prepovedano gledati skozi okno. Nekoč je eden le pogledal, z dvorišča pa je stražar ustrelil. Ne ve se sicer, kaj se je zgodilo z njim. 15. junija 1945 so ponoči šli peš v Šentvid, kjer so bili zaprti do amnestije. V obeh zaporih je preživel težke dneve,

Leta 1947. Foto: arhiv Francke Rovtar (1928-) in Ludvika Rovtarja (1930-)

Topoljska mladina. Levo zadaj: br. Jože (1927-), Jaka (1925-), Lovrenc Vrhunc (1929-), Ludvik (1930-), Cene Šolar (1927-2014), Janko Kokalj (1927-), spredaj Janko Šolar (1929+). Spredaj levo: Marija Vrhunc (1931-2006), Johana Šolar (1930-), Francka (1928-), Cilka (Potočnik) Rovtar (1925-2013), Marija Rovtar (1919-2012), Minka Kokalj (1932+). Foto: arhiv Francke Rovtar (1928-) in Ludvika Rovtarja (1930-)

niso se smeli pogovarjati. Zaprti so bili v razredu, v katerem je bilo tudi do 80 ljudi. Ni se dalo spati, naslanjali so se le na zid. Imel je komaj 18 let. Ob amnestiji je bil izpuščen, dobil je odpustnico in iz zapora je odšel sam. Izogibal se je ljudem, ki bi ga spraševali. Na Jeprci se je ustavil pri neki hiši, zaprosil za mleko ter prenočišče. Spomni se, da so se sojetniki med seboj pogovarjali, da se zaradi sestradanosti ne smejo preveč najesti. Malo mleka in kruha mu je dobro delo. Tisto noč je prespal na senu. Takoj ko se je zaspal dan, pa je nadaljeval pot. Od vpoklica v vojsko oktobra 1947 do decembra 1949 je ostal doma. Vojsko je služil v Srbiji.

Misijonsko delo

Po služenju vojaškega roka je bil nekaj časa doma, pozneje, leta 1953, pa je vstopil v jezuitski noviciat v Zagrebu. To je bil čas uvajanja, v katerem je dodobra spoznal red in se s sobraty duhovno poglobljaj. Tu se je spoznal s p. Demšarjem in s p. Župančičem. Po noviciatu je bil za sedem let poslan v šentlovenski Dolenjskem in bil v pomoč p. Preacu, ki je bil tam župnik.⁷

Zatem je bil nekaj mesecev na Bogenšperku, pozneje pa v Dravljah, kjer je bil župnik p. Štrubelj, kaplan pa p. Kovač. Na Bogenšperku se je srečal s p.

Radkom Rudežem (1922–2016), ki ga je med svojim dopustom v domovini navdušil za misijone. Prišel je na dopust domov. Srečali so se z njim in tako jih je navdušil za misijone. Z navdušenjem je pripovedoval o Zambiji. Tretjo probacijo je br. Jože opravil v Mariboru, kjer je bil noviciat za slovenske jezuite. Spomni se, da je bilo takrat zelo težko dobiti vizo za tujino. P. Jože Kokalj je šel v Zambijo že pred njim in tam ostal dvanajst let.

Jezuiti so s posebno odločbo zavezani Bogu, da bodo šli na kateri koli konec sveta in tam opravljali svoje poslanstvo.⁸ Štiri misijonska središča v lusaški nadškofiji nosijo neizbrisen pečat slovenskih jezuitov: Katondwe, Matero, Chelston in Mumbwa. Misijon v Katondwe se razprostira ob zambijski meji z Mozambikom, kjer so ustanovili misijonsko središče poljski in avstrijski patri, ki so jih Portugalski izgnali iz Mozambika. Dolina, dolga približno 80 kilometrov, je bila posejana z vasi in šolami. Poljaki so zgradili bolnišnico in za tisti čas mogočno cerkev. P. Rudež je bil prvi Slovenec, ki je deloval na tem področju, obiskoval vasi, krščeval in učil po zgledu sv. Frančiška Ksaverja. Slovenski misijonarji so v Zambiji pustili izjemen pečat. Posamezna področja so bila še do leta 1974 protestantska.⁹ Leta 1966 je br. Jože odšel v Rim in skupaj s hrvaškim jezuitskim bratom nadaljeval pot v misijone v Zambijo.¹⁰ Na poti v Afriko sta se za nekaj mesecev ustavila na

Sv. Lovrenc na Dolenjskem.
Foto: arhiv Frančke Rovtar (1928–) in Ludvika Rovtarja (1930–)

Malti, kjer sta se učila angleščine. V Zambijo sta prispela 3. 8. 1967. Po prihodu v Zambijo je bil br. Jože dodeljen v pomoč p. Luisu Havenu, po rodu Američanu, na tajništvu katoliških šol. Najprej je bil v misijonu, ki so ga vodili Poljaki, v njem so bili tudi irski misijonarji. Državno vodstvo je bilo misijonarjem zelo naklonjeno, predvsem zaradi šolstva. Po osamosvojitvi izpod Angležev, leta 1964, so v Zambiji zelo uspešno delovale sestre dominikanke iz Nemčije, ki so v glavnem mestu Lusaka imele šolo za 800 učenk. Dve taki šoli so imele v mestu Ndola, po eno pa v mestih Kitwe, Lusaka, Kabwe in Minpoli. Ker so že takrat imele težave z nekaterimi misijonarkami, so se odločile, da nekatere šole ukinejo. Odrple pa so tudi noviciat za nekatere afriške poklice. Ko so izvedele, da škofje iščejo prostor v Lusaki, kjer bi zidali bogoslovje, so jim ponudile samostan in šolo v Lusaki. Ko se je to izvedelo med ljudmi, so se začeli protesti po časopisih, naj ne zapirajo šole za 800 deklet zaradi 40 osamljenih duhovnikov. Po treh letih pogajanj je prišlo do kompromisne odločitve, da šola ostane, a pod drugim redovniškim vodstvom. Samostan in internat so prevzeli bogoslovci. Tako so višje razrede bogoslovcev preselili v Lusako, filozofija pa je ostala v Mpimi. Število bogoslovcev je naraslo do 150.

Njegovo misijonsko delovanje bi lahko razdelil na tri dele. Sprva je bil p. Jože v mestu Kabwe

(1967–1974), kjer je bil vključen v delo na osnovnih šolah. Skrbel je za šole in plače učiteljev, deloval je v tajništvu šole.¹¹ "Moje delo je, da oskrbim 50 šol s šolskimi potrebščinami. Najprej jih nakupim in zberem v našem skladišču ter nato pošiljam posameznim šolam. Področje je ogromno, oddaljeno do 272 kilometrov. Do šestih šol je možno priti z avtom le pol poti, ker je cesta preozka ali pa ni mostu. Deset šol obiščemo le v suhi dobi. Poleg tega skrbim za popravilo šol in zidavo novih, če dobimo denar. Vedno pa moram kontrolirati naš avtopark. Ni možno ustreči vsem, zato so nekatere šole v 'bušu' zelo preproste."¹² Lusaka je glavno mesto Zambije in glavno mesto centralne province. Slovenski misijonarji duhovniki so bili v začetku nastavljeni po župnijah Lusake." Deloval je v mestu Kabwe, ki je drugo največje mesto centralne province in spada v nadškofijo Lusaka. Leta 1973 so vse osnovne šole poddržavili.

Po osamosvojitvi leta 1964 se je v Zambiji nadaljevala gradnja šol, s katerimi so začeli misijonarji. V začetku sedemdesetih let je bilo v škofiji Lusaka okoli sto različnih katoliških osnovnih šol, ki so jih vodili misijonarji. Razdeljeni so bili v dva centra: Lusaka in Kabwe. Samo na območju Kabwe je bilo 48 katoliških in okoli sto državnih osnovnih šol. Leta 1973 so bile vse šole poddržavljene. Ravno takrat je škof Mutala zaprosil jezuitski provinciat za pomoč

Šola Chembe v Kabwe (1967–1973), daleč v 'bušu'. Foto: arhiv br. Jožeta Rovtarja

Zemljevid držav srednje in vzhodne Afrike.

Od leve: p. Rudež Radko, br. Piotr Osterkiewicz (Poljak) in Stanko Rozman. Foto: arhiv br. Jožeta Rovtarja

v semenišču. V tistem času je bilo v Zambiji osem škofij, škofje so že načrtovali gradnjo bogoslovja. Deset kilometrov stran od mesta Kabwe in štirideset kilometrov stran od Lusake je bilo malo semenišče – gimnazija za nadškofijo Lusaka, ki so jo vodili jezuiti. Posestvo je bilo na malo odročnem kraju z neustreznim poslopjem s petimi kvadratnimi kilometri pašnikov. Tu so najprej preuredili poslopje, dozidali nekaj sob, povečali obednico in kuhinjo.

Leta 1973 so že odprli angleško šolo, čeprav so bili profesorji samo štirje, bogoslovcev pa je bilo okoli 20. Malo semenišče se je naslednje leto že združilo z misijonskim semeniščem Monze. Proforsorski zbor je bilo težko dobiti. Med prvimi profesorji je bil Hrvat p. Luka Lučič. Za začetek so prišli trije profesorji iz Kachebere – Malavi, nato pa jih je začelo prihajati vedno več. Profesorji so bili iz različnih redov in so bili različnih narodnosti. Vsi profesorji so bili iz raz-

Obisk nadškofa Šuštarja v Mpimi. Od leve: Marko, p. Majdrica, g. Kopeinig, br. Jože Rovtar, nadškof Šuštar, rektor semenišča, p. Miha Drevenšek. Foto: arhiv br. Jožeta Rovtarja

S profesorji v bogoslovju semenišča, leta 1981. Foto: arhiv br. Jožeta Rovtarja

ličnih redovnih skupnosti: beli očetje, minoriti, jezuiti, betlehemci, afriški misijonarji ... Za svoje delo niso dobivali nobenega plačila, niti žepnine.

Leta 1974 je bilo okrog štirideset bogoslovcev, med njimi štirje posvečeni bogoslovci. Prva leta je bilo finančno zelo težko. V skupnosti so bili Nemci, Angleži, Belgijci, Francozi, Američani, Švicarji, Španci, Nizozemci in Hrvati. Večinoma so ostali za tri leta, zato je bilo stalno treba iskati zamenjavo.

V letih 1974–1986 je bil br. Jože misijonar v bogo-

slovnem semenišču Mpima, v kraju, kjer so prvi misijonarji dobili od države šest kvadratnih kilometrov zemlje za farmo in zemljo za šolo za katehiste. Br. Jože je bil v Mpimi za pomoč pri ekonomiji na posestvu in tu je ostal dvanajst let. Mesto je od mesta Kabwe oddaljeno osem kilometrov. Okolica je nenaseljena.

Leta 1974 so se škofje odločili, da tu ustanovijo bogoslovno semenišče za celotno Zambijo. Takrat je tu delovalo osem škofij. Malo semenišče Mpima, ki so ga vodili jezuiti, je v bližini mesta Kabwe, ki je

Misijon. Obisk slovenskega jezuitskega provinciala p. Janeza Poljanška, levo ob njem p. Mio Kekić, skrajno levo p. Radko Rudež ter desno br. Jože Rovtar. Foto: arhiv br. Jožeta Rovtarja

Na misijonskem vrtu v Zambiji. Foto: arhiv br. Jožeta Rovtarja

Vrt, obiranje papaje. Foto: arhiv br. Jožeta Rovtarja

150 kilometrov oddaljeno od Lusake.

Skupaj s še dvema Američanoma je bil br. Jože dodeljen v pomoč kot ekonom oziroma kot pomoč na posestvu, največ je delal na vrtu. Ves čas so se prizadevali, da bi bili čim bolj samostojni glede prehrane. Najprej je bilo to zelo težko, potem pa so farmo razširili, zasadili sadna drevesa pomaranč, banan, papaj in še drugih afriških dreves. Br. Jože je skrbel za velik vrt. Uredil je ob-

sežne nasade in skrbel za kokoši. Kot je povedala Jožetova svakinja Nežka, je po potrebi odganjal tudi kurje tatove. Potem je nadaljeval br. Jože in oba sva se od srca nasmejala: "To se je res zgodilo enkrat. Ko smo prijavili krajo kokoši, so rekli, naj prinesemo kokoši in dokažemo, da so naše. Tako je zambijsko pravosodje!" V misijonskih središčih je večinoma skrbel za materialne potrebe.

Pred noviciatom.
Foto: arhiv
br. Jožeta Rovtarja

Kapela, noviciat. Foto: arhiv br. Jožeta Rovtarja

Lusaka – jezuitski noviciat (1986–2012)

Leta 1986 je bil poklican v jezuitski noviciat v Lusaki, kjer je nadaljeval s svojim služenjem Cerkvi.

Obisk domovine

V domovino se je najprej vračal na vsakih šest let, potem pa na tri leta. Pred petimi leti se je zaradi bolezni dokončno vrnil v Slovenijo, kjer živi pri bratih jezuitih v Dravljah. Tu se mu je povrnilo zdravje. Zambijo še vedno pogreša, saj je bilo zanj tu zelo ugodno podnebje. Temperatura ni nikoli padla pod osem stopinj, tudi vlago in deževni dobi se je dalo kar dobro prenašati. Zambija je sončna dežela s šestimi meseci sušne dobe, ko ne pade niti kapljica dežja. V deževni dobi ozelenijo gozdovi, travniki, napolnijo se struge zambijskih rek. Tudi s pitno vodo ni bilo nikoli posebnega problema, prav tako je bilo dovolj življenjskih dobrin. Podedelja ni dodobra spoznal, verjetno je tam življenje

drugačno. V Zambiji še danes vsi otroci ne obiskujejo šole, ker ni dovolj dohodkov. Dežela Malavi je malo revnejša. Brat Jože je bil v Zambiji 44 let. Kot navaja sam, mu je v Zambiji vse zelo ustrezalo, in če ne bi imel težav z zdravjem, bi še ostal tam. Zanj je bila Zambija lepa in sončna zaradi njihovega dobrodelnega misijonskega delovanja in ga je napolnjevala z notranjo srečo in vedrino. In jezuiti danes?¹³

Pravi, da je bil len za pisanje, tudi fotografiral ni veliko, a se mu je nabralo veliko fotografij. "Čeprav smo bili Slovenci razkropljeni največ po nadškofiji Lusaka, smo se ob kakšnem godu ali prazniku zbrali pri čaju ali večerji. Takrat se je oglasila tudi kakšna slovenska pesem. Najbolj pa smo bili veseli, ko smo dobili obisk iz Slovenije."

Z domovino jih je povezoval tudi list Iz sončne Zambije, ki so ga urejali in izdajali slovenski jezuitski misijonarji. G. Jože mi je pokazal nekaj zanimivih, vezanih števil. V teh listih se je večkrat oglašal in imel stike z domovino. Iz misijonske domovine so pošiljali svojo srečo in jo delili s svojimi v rodni domovini.¹⁴ Brat Jože je v prvi vezani

številki leta 1969 zapisal, da je v Zambiji precej primitivnih navad in običajev, pomešanih z modernimi tehničnimi iznajdbami, kajti težko je najti vas brez tranzistorja. Kaj pa bi tam našel danes v dobi mobilne misli? Nekoč se je zahvalil za prijetne počitnice doma oziroma za počitnice v domovini,

v kateri je toliko zanimanja za misijone, kar je poimenoval z 'misijonska pomlad'. Leta 1975 pa je glasilo zapisalo: "Na br. Jožetu pa še vedno opažamo njegovo 'slabo' stran: Preveč je priden in delaven. In vedno dobre volje!"¹⁵ To svojo dobro voljo še danes izžareva.

Na obisku med domačimi leta 1975. Družina Rovtar: oče Jakob Rovtar (1889–1977) in mama Rozalija (1884–1977), levo sestra Mici (1919–2012), sestra Francka (1928–). Levo: Janez (1922–1986), Jaka (1925–), br. Jože (1927–), Ludvik (1930–). Foto: arhiv Francke Rovtar (1928–) in Ludvika Rovtarja (1930–)

Bog mu daj dobro! Br. Jože, še na mnoga leta!

*Spoštovani br. Jože Rovtar, izjemna dragocenost
mi je bila podarjena, da sem vas spoznala!*

Opombe:

- ¹ Ustni vir: br. Jože Rovtar (1930–).
- ² Ustni vir: p. Franc Kejžar (1954–).
- ³ Vir: Ludvik Rovtar (1930–).
- ⁴ Ustni vir: Francka Rovtar (1928–) in Ludvik Rovtar (1930–).
- ⁵ Praznik obhajamo štirideset dni po veliki noči. Gospodov vnebohod je poleg velike noči in binkošti eden izmed najpomembnejših krščanskih praznikov, ki so ga zanesljivo obhajali že ob koncu 4. stoletja.
- ⁶ Ustni vir: Francka Rovtar (1928–) in Ludvik Rovtar (1930–).

- ⁷ Ustni vir: Francka Rovtar (1928–) in Ludvik Rovtar, 1930.
- ⁸ John W. O'Malley, Prvi Jezuiti, Župnijski urad Dravljje, Ljubljana 2010, str. 28.
- ⁹ Franc Kežjar, Jože Kokalj, Tomaž Mikuš, Robin Schweiger, Luč se od luči prižiga, 40 let slovenske province Družbe Jezusove, Dravljje 2009.
- ¹⁰ Karel Marjeta Natek, Država sveta, MK, Ljubljana, 2006. str. 497–501. Wikipedija, 2017: Zambija je republika v južni srednji Afriki. Na severu meji na Demokratično republiko Kongo, na severovzhodu na Tanzanijo, na vzhodu na Malavi, na jugovzhodu na Mozambik, na jugu na Zimbabve in Bocvano, na jugozahodu na Namibijo ter na zahodu na Angolo. Država, nekdanja Severna Rodezija, je imenovana po reki Zambezi. Prvotne staroselce Bušmane in Hotentote so pred dva tisoč leti izpodrinila prihajajoča bantujska ljudstva. Glavno priseljevanje se je začelo v 15. stoletju. Po 15. stoletju je nastalo več močnih držav, ki so trgovale z evropskimi in arabskimi trgovskimi naselbinami ob obali. Sredi 19. stoletja so prodrli na to območje zahodni raziskovalci, misijonarji in trgovci. Leta 1855 je angleški raziskovalec David Livingstone za Evropo odkril slapove na reki Zambezi in jih poimenoval po kraljici Viktoriji.
- Leta 1888 je Cecil Rhodes, predstavnik britanskih trgovskih in političnih interesov, prejel od krajevnih poglavarjev koncesijo za izkoriščanje rudnih bogastev, še istega leta pa sta bili Severna in Južna Rodezija (sedanji Zimbabve) razglašeni za britansko vplivno območje. Upravljanje Severne Rodezije je bilo leta 1924 prestavljeno kot protektorat na Britanski kolonialni urad.
- Leta 1953 sta Rodeziji skupaj z Njaso (sedanji Malavi) oblikovali Federacijo Rodezije in Njase. Severna Rodezija je bila v tem času središče nemirov, kar se je kazalo v krizi vodenja Federacije. Črnska večina je zahtevala večjo udeležbo v vladi, kar je v oktobru in decembru 1962 privedlo do volitev v Zakonodajni svet. Zmagala sta Združena narodna stranka neodvisnosti (UNIP) in Afriški narodni kongres Zambije – (ZANC), ki pa v koaliciji nista imela lahkega dela. Svet je tako zahteval odcepitev Severne Rodezije od Federacije in popolno samoupravo, temelječo na novi ustavi in širših demokratičnih pravicah. Po razpadu Federacije (31. decembra 1964) je Zambija 24. oktobra 1964 postala neodvisna Republika Zambija.
- Podnebje je savansko.
- ¹¹ Podatek najden: Iz sončne Zambije, leto 4, št. 2, Lusaka, 8. december, 1972.
- ¹² Podatek najden: Iz sončne Zambije, leto 3, št. 4, Lusaka, 6. junij, 1972.
- ¹³ Slovenski jezuiti skušajo udejanjati svoje poslanstvo z ozirom na potrebe slovenske in mednarodne družbe in Cerkve. Do sredine 80. let so njihove domače dejavnosti obsegale predvsem župnijsko delovanje, ljudske misijone in duhovne vaje. Od takrat naprej pa se je z demokratizacijo in tranzicijo slovenske družbe tudi jezuitska dejavnost razvejala in razširila na nova področja, velikokrat tudi s pomočjo Cerkve ter laičkih sodelavcev in izkušenj, pridobljenih v tujini. Govori se o devetih apostolskih področjih, po katerih so pojasnjene dejavnosti in podrobneje naštetje razne inštitucije: duhovne vaje, družinski apostolat, socialni apostolat: .mednarodno sodelovanje, slovenski jezuiti v tujih provincah, sodelovanje z laiki v poslanstvu, mladinski in vzgojni apostolat, župnijski apostolat, tisk, delo za nove duhovne poklice.
- ¹⁴ Uradno je br. Jože Rovtar zambijski jezuit, čeprav je seveda vedno bil Slovenec in bo Slovenec ostal. Brat Jože je najstarejši član zambijske jezuitske province, Družbe Jezusove. Sedaj je v Sloveniji, ker je tam deloval toliko let. V Zambiji je tudi v vseh uradnih spisih in naslovnih, medtem ko je v našem katalogu (uradni naslovnik vsake jezuitske province) pred njegovim imenom zvezdica, kar pomeni, da ni član naše province. Ustni vir: p. Franc Kežjar, predstojnik jezuitov v Dravljah.
- ¹⁵ Glasilo Iz sončne Zambije, leto 7, št. 1, Lusaka, 20. nov. 1975.

